

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні Вченої ради
НПУ імені М.П. Драгоманова

«24» листопада 2022 р.

Протокол № 5

Проректор з навчально-

методичної роботи

проф. Веркайло Р. М.

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ДОШКІЛЬНА ЛІНГВОДИДАКТИКА

освітньо-професійної програми
Дошкільна освіта

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

галузі знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальності **012 Дошкільна освіта**

Шифр за навчальним планом **ПП 2.06**

Київ 2022

Розробник програми:

Товкач Ірина Євгеніївна, кандидат психологічних наук, доцент

Рецензенти:

Калмикова Лариса Олександрівна, доктор психологічних наук, професор

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», завідувач кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти;

Довбня Софія Олегівна, кандидат педагогічних наук, доцент НПУ імені М. П. Драгоманова, заст. завідувача кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Науково-методичної ради НПУ імені М.П. Драгоманова «22» ~~листопада~~ листопада 2022 року, протокол № 4

Голова НМР _____

проф. Вернидуб Р.М.

I. Пояснювальна записка

Програма навчальної дисципліни **Науковий семінар** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня бакалавр, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Предмет вивчення навчальної дисципліни: методологічні, теоретичні, методичні, технологічні засади освітньої діяльності вихователя, спрямованої на формування мовленнєвої, комунікативної, художньо-мовленнєвої компетентностей; комунікативно-мовленнєвий розвиток дітей раннього і дошкільного віку; технології, професійний інструментарій (засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей).

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальний матеріал курсу спирається на філософію, історію, психологію, лінгвістику, фізіологію, художню літературу базові положення курсу «Українська мова» (за професійним спрямуванням), дошкільної педагогіки, психології дитячої тощо. Здійснюються міждисциплінарні зв'язки з дисциплінами циклу професійної підготовки.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Дошкільна лінгводидактика» є підготовка майбутніх фахівців до виконання професійних функцій вихователя у сфері формування мовленнєвої, комунікативної, художньо-мовленнєвої компетентностей дітей раннього і дошкільного віку; формування здатності проектувати і здійснювати освітній процес у закладі дошкільної освіти, спрямований на розвиток мовлення дітей як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Дошкільна лінгводидактика» є вивчення студентами курсу «Дошкільна лінгводидактика» визначаються вимогами до першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, переліку фахових компетентностей, визначених для здобувачів ступеня «бакалавр» спеціальності «Дошкільна освіта», специфікою галузі дошкільної освіти, а також специфікою майбутньої професійної діяльності й полягають у наступному:

1. Оволодіння студентами системою методологічних, теоретичних, лінгводидактичних, лінгвометодичних, психолінгвістичних знань про:
  - закономірності засвоєння дітьми рідного мовлення, становлення і розвитку мовлення, комунікативно-мовленнєвої, художньо-мовленнєвої, мовленнєво-ігрової діяльності;
  - методики, технології формування мовленнєвої, комунікативної компетенції; мовленнєвої компетентності у площині оволодіння основами грамоти;
  - закономірності проектування освітнього процесу, спрямованого на формування мовленнєвої, комунікативної компетенції дітей;
  - шляхи забезпечення перспективності та наступності між ланками дошкільної і початкової освіти в процесі розвитку мовлення дітей;
  - особливості професійної діяльності вихователя, спрямованої на розвиток комунікативно-мовленнєвої сфери дитини;
2. Формування лінгвометодичної, технологічної, комунікативно-мовленнєвої, художньо-мовленнєвої, мовленнєво-ігрової практичної підготовленості;
3. Прилучення студентів до професійно-педагогічних цінностей, формування професійної спрямованості, виховання інтересу до визначеного напряму професійної діяльності, емоційно-ціннісного ставлення до дитини з врахування її вікових та індивідуальних особливостей.

Основні результати навчання і компетентності, згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

Основні результати навчання і компетентності, згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Програмні результати навчання	Компетентності
1.	ПРН- 01 Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.	Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосовування загальних психолого педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
2.	ПРН - 03 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами	КС-15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.
3.	ПРН – 15 Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.	КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).
4.	ПРН – 17 Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.	КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими. КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.
5.	ПРН –18 Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.	КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

II. Орієнтовний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 годин.

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	сем	лаб	с.р		л	п	сем	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи курсу «Дошкільна лінгводидактика»												
Тема 1. Вступ. Теоретико-методологічні засади дошкільної лінгводидактики. Закономірності становлення і розвитку мовлення, мовленнєвого спілкування у дітей.	10	2	-	2	-	6	10,5	1	-	0,5	-	9
Тема 2. Професійно-мовленнєве спілкування вихователя як комунікативний чинник розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку.	10	2	-	2	-	6	10,5	1	-	0,5	-	9
Тема 3. Завдання, зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення, мовленнєвого спілкування у дітей раннього і дошкільного віку.	10	2	2	-	-	6	10,5	1	-	0,5	-	9
Змістовний модуль 2. Основні напрями формування та розвитку мовлення дітей раннього та дошкільного віку												
Тема 4. Необхідність спілкування батьків з новонародженою дитиною. Становлення мовлення дитини першого року життя. Методика розвитку мовлення дітей другого року життя.	10	2	-	2	-	6	9,5	0,5	-	-	-	9
Тема 5. Методика розвитку мовлення дітей третього року життя. Технології раннього навчання дітей.	12	2	2	2	-	6	9,5		0,5	-	-	9
Тема 6. Методика виховання звукової культури мовлення, сформованість навичок фонетичного складника мовленнєвої компетентності дитини дошкільного віку.	12	2	2	2	-	6	11	1	0,5	0,5	-	9
Тема 7. Методика словникової роботи з дітьми, формування лексичного складника мовленнєвої компетентності	11	2	1	2	-	6	11	1	0,5	0,5	-	9
Тема 8. Методика формування граматичної правильності мовлення, граматичного складника мовленнєвої компетентності.	11	2	1	2	-	6	10,5	0,5	0,5	0,5	-	9
Тема 9. Методика розвитку зв'язного мовлення, формування діалогічного складника мовленнєвої компетентності. Комунікативна компетентність дошкільника.	10	2	2	-	-	6	11	1	0,5	0,5	-	9
Тема 10. Методика розвитку зв'язного мовлення, формування	10	2	2	-	-	6	11	1	0,5	0,5	-	9

монологічного складника мовленнєвої компетентності дитини дошкільного віку.													
Змістовний модуль 3. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей раннього та дошкільного віку													
Тема 11. Сутність і характеристика художньо-мовленнєвої діяльності. Функції художньої літератури та прояви мовленнєвої творчості дітей. Художньо-мовленнєва компетентність.	10	2	-	2	-	6	10,5	0,5	0,5	0,5	-	9	
Тема 12. Форми та методи організації художньо-мовленнєвої діяльності. Куточок книги. Аналіз літературних творів для дітей.	10	2	2	-	-	6	11	0,5	0,5	0,5	-	9	
Тема 13. Мовленнєво-ігрова та театральнo-мовленнєва діяльність дітей в умовах закладу дошкільної освіти та сім'ї.	12	4	-	2	-	6	11	1	-	0,5	-	9	
Змістовний модуль 4. Навчання української мови як державної. Мовленнєва компетентність у площині оволодіння дитиною основами грамоти													
Тема 14. Методика навчання української мови як державної в закладах дошкільної освіти.	10	2		2		6	10	0,5	0,5	-	-	9	
Тема 15. Мовленнєва компетентність у площині оволодіння дитиною основами грамоти.	10	2	2	-	-	6	11,5	0,5	0,5	0,5	-	10	
Тема 16. Планування роботи з мовленнєвої, художньо-мовленнєвої, мовленнєвої ігрової, театральнo-мовленнєвої діяльності в дітей у закладі дошкільної освіти	12	4	-	2	-	6	13	1	0,5	0,5	-	11	
Тема 17. Роль сім'ї у становленні й розвитку мовлення, реалізації вимог БКДО, формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку.	10	2	-	2	-	6	10		0,5	0,5	-	9	
Усього	180	38	16	24	-	102	180	12	6	6	-	156	

Модуль I. Теоретико-методологічні засади дошкільної лінгводидактики

Тема 1. Вступ. Теоретико-методологічні засади дошкільної лінгводидактики.

Дошкільна лінгводидактика як наука. Предмет, об'єкт, фундамендальні поняття дошкільної лінгводидактики. Філософські засади лінгводидактики. Природничі засади лінгводидактики. Психологічні засади лінгводидактики. Лінгвістичні засади дошкільної лінгводидактики. Лінгводидактичні, лінгвометодичні засади.

Закономірності розвитку мовлення у дітей за Л. Федоренко. Періодизація мовного розвитку дітей за А.Марковою. Етапи генезису мовлення як засобу спілкування за М. Лісіною. Мовленнєве зростання дошкільника за Т. Піроженко. Базисна

характеристика мовленнєвого розвитку дітей різних вікових груп закладу дошкільної освіти. Становлення і розвиток комунікативної діяльності протягом дошкільного дитинства. Взаємозв'язки між розвитком мовлення і комунікативною діяльністю (М. Лісіна). Феномен комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку (І. Луценко). Щоденник спостережень, спілкування з дітьми.

Тема 2. Професійно-мовленнєве спілкування вихователя як комунікативний чинник розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку.

Функції, структура особистісно розвивального професійно-мовленнєвого спілкування вихователя з дітьми. Принципи організації вихователем мовленнєвого спілкування з дітьми. Функції і форми мовленнєвих висловлювань вихователя. Етапи здійснення і прийоми управління мовленнєвим контактом. Структура комунікативно-мовленнєвих умінь вихователя. Вимоги до якостей і техніки, літературної правильності мовлення, мови педагога. Індивідуальний тренінг професійно-мовленнєвого спілкування з дітьми. Сучасні підходи до створення освітнього середовища у закладі дошкільної освіти (Н. Гавриш, Л. Калмикова, К. Крутій, Т. Піроженко та ін.). Розвивальний потенціал мовленнєвого середовища закладу дошкільної освіти (А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій та ін.). Створення оптимального рівня мовленнєвого середовища для дітей різних вікових груп.

Тема 3. Завдання, зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення, мовленнєвого спілкування у дітей раннього і дошкільного віку.

Базовий компонент дошкільної освіти: освітній напрям «Мовлення дитини». Сутність поняття «мовленнєва компетентність», складники мовленнєвої компетентності дитини дошкільного віку: фонетичний, лексичний, граматичний, діалогологічний. Сутність поняття «комунікативна компетентність», сформованість знань і навички. Компоненти, емоційно-ціннісне ставлення, сформованість знань і відповідні навички комунікативної щодо компетентності. Мета розвитку комунікативно-мовленнєвої сфери в дошкільному дитинстві. Завдання і зміст роботи з формування складників мовленнєвої компетентності в різних вікових групах. Аналіз чинних освітніх програм: «Впевнений старт», «Дитина», «Я у Світі» та ін. Засоби, форми (мовленнєве заняття, їх види). Методи і прийоми формування й розвитку мовлення дітей. Організація спілкування дітей у повсякденному бутті.

Модуль II. Основні напрями формування та розвитку мовлення дітей раннього та дошкільного віку

Тема 4. Необхідність спілкування батьків з новонародженою дитиною. Становлення мовлення дитини першого року життя. Методика розвитку мовлення дітей другого року життя.

Закономірності становлення і розвитку мовлення на першому році життя. Етапи розвитку мовлення на першому році життя. Емоційне спілкування дитини з дорослим. Розвиток голосових реакцій. Розвиток розуміння мовлення дорослого. Розвиток активного мовлення дитини. Особливості засвоєння перших слів. Шляхи розвитку мовлення дітей на першому році життя. Прийоми розвитку домовних проявів і наслідування звуків, розуміння мовлення дорослих, навчання вимови перших усвідомлених слів. Методика використання предметних картинок.

Характеристика мовлення дітей другого року життя. Завдання (формування розуміння мовлення дорослих. Засвоєння звуків рідної мови, розвиток мовленнєвого слуху; формування словника та розвиток активного мовлення дітей; становлення граматичної будови мовлення; формування діалогічного й монологічного мовлення). Зміст роботи з розвитку мовлення дитини; види занять з розвитку мовлення (показ і називання предметів, предметів у дії і таке інше. Ігри-заняття: з дидактичними ляльками, на звуконаслідування. Показ інсценівок. Розповідання коротких казок, віршиків, утішок. Заняття з предметними і сюжетними і картинками. Заняття-спостереження. Прийоми розвитку мовлення дитини другого року життя тощо.

Тема 5. Методика розвитку мовлення дітей третього року життя. Технології раннього

навчання дітей.

Характеристика мовлення дітей третього року життя. Методика розвитку мовлення на третьому році життя. Завдання, зміст роботи з розвитку мовлення дітей зазначеного віку, види ігор-занять. Організація спілкування дітей у повсякденній діяльності. Технології раннього навчання дітей (М. Монтесорі, Г. Доман, М. Зайцев та інші).

Тема 6. Методика виховання звукової культури мовлення, сформованість навичок фонетичного складника мовленнєвої компетентності дитини дошкільного віку.

Сутність понять «звукова культура мовлення», «фонетичний складник мовленнєвої компетентності». Характеристика компонентів звукової культури мовлення. Закономірності засвоєння звукового ладу української мови, розвитку звукової сторони мовлення. Анатомо-фізіологічні передумови творення мовних звуків. Будова мовленнєвого апарату. Поняття «фонема». Дофонемний і фонематичний період розвитку мовлення дитини. Особливості розрізнення і становлення звуків у дитячому мовленні. Особливості звуковимови дітей різних вікових груп закладу дошкільної освіти. Завдання і зміст роботи з виховання звукової культури мовлення. Аналіз розділів чинних програм з дошкільної освіти: «Дитина», «Впевнений старт» та ін. Спеціальні принципи роботи з виховання звукової культури мовлення. Методика формування фонематичного слуху. Дидактичні ігри і вправи на розвиток мовленнєвого слуху. Методика формування правильної звуковимови. Дидактичні ігри і вправи на розвиток компонентів звукової культури мовлення дитини дошкільного віку.. Тематичні заняття з виховання звукової культури мовлення.

Тема 7. Методика словникової роботи з дітьми, формування лексичного складника мовленнєвої компетентності.

Сутність ключових понять: «словник», «активний словник», «пасивний словник», «лексична складова мовленнєвої компетентності». Закономірності засвоєння слова. Сучасні підходи до розвитку словника, дослідження з проблеми. Особливості становлення словника дітей різних вікових груп. Специфіка завдань з формування лексичного складника. Збалансованість словника з різних освітніх напрямках. Завдання і зміст словникової роботи в різних вікових групах. Аналіз розділів програм «Дитина», «Впевнений старт» та ін.

Спеціальні принципи словникової роботи. Методи і прийоми словникової роботи. Засвоєння дітьми понять «слова – назви предметів», «слова-назви дій», «слова-назви ознак», «слова-помічники». Дидактичні ігри і вправи на реалізацію завдань словникової роботи. Тематичні заняття з словникової роботи. Розвиток словника дітей під час інших видів занять і у повсякденному житті.

Тема 8. Методика формування граматичної правильності мовлення, граматичного складника мовленнєвої компетентності.

Сутність понять «граматична правильність мовлення», «граматичне значення», «граматичний складник мовленнєвої компетентності». Закономірності становлення граматичної правильності мовлення, засвоєння дітьми граматичних форм української мови. Сучасні підходи, дослідження з проблеми. Завдання і зміст роботи з формування граматичної компетенції в різних вікових групах. Аналіз розділів чинних програм з дошкільної освіти «Дитина», «Впевнений старт», «Я у Світі» та ін.

Спеціальні принципи формування граматичної правильності мовлення дитини. Методи і прийоми формування граматичного складника Дидактичні ігри і вправи, розповіді тощо. Тематичні заняття з формування граматичної правильності мовлення дітей.

Тема 9. Методика розвитку зв'язного мовлення, формування діалогічного складника мовленнєвої компетентності. Комуникативна компетентність дошкільника.

Сутність ключових понять: «зв'язне мовлення», «ситуативне мовлення», «контекстне мовлення», «діалогічне мовлення», «монологічне мовлення», «діалогічний складник», «монологічний складник». Закономірності розвитку зв'язного мовлення. Сучасні підходи, дослідження з зазначеної проблеми (А. Богуш, Н.Гавриш, Н. Луцан, І.Луценко та ін.). Завдання і зміст роботи з формування діалогічної компетенції в різних вікових

групах. Аналіз відповідних розділів чинних програм з дошкільної освіти. Методи і прийоми розвитку діалогічного мовлення, навчання дітей діалогу. Методика проведення бесід, розмов. Дидактичні ігри і вправи на розвиток діалогічного мовлення. Комплексні і тематичні заняття з формування діалогічної компетенції. Організація діалогічного спілкування дітей у повсякденному бутті. Тематичні заняття з формування комунікативної компетентності. Формування комунікативної компетентності в спільно-дорослій, самостійній комунікативно-мовленнєвій діяльності.

Тема 10. Методика розвитку зв'язного мовлення, формування монологічного складника мовленнєвої компетентності дитини дошкільного віку.

Завдання і зміст роботи з формування монологічного складника в різних вікових групах. Аналіз відповідних розділів чинних програм з дошкільної освіти. Методи і прийоми розвитку монологічного мовлення, навчання дітей монологу. Методика навчання описової та сюжетної розповіді. Методика навчання розповідання на теми з власного досвіду. Методика навчання розповідання за дидактичними картинками. Методика навчання дітей творчої розповіді. Методика навчання дітей переказу художніх творів. Комплексні і тематичні Види занять з формування монологічного складника мовленнєвої компетентності.

Модуль III. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей раннього та дошкільного віку

Тема 11. Сутність і характеристика художньо-мовленнєвої діяльності. Функції художньої літератури та прояви мовленнєвої творчості дітей. Художньо-мовленнєва компетентність.

Сутність поняття «художньо-мовленнєва компетентність», емоційно-ціннісне ставлення, сформованість знань, відповідні навички дитини старшого дошкільного віку. Діяльність як цілеспрямована активність, види діяльності. Художній образ, художньо-мовленнєва діяльність, її складові, структура. Змістова характеристика художньо-мовленнєвої діяльності дітей.

Тема 12. Форми та методи організації художньо-мовленнєвої діяльності. Куточок книги. Аналіз літературних творів для дітей.

Форми організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей. Театрально-мовленнєва, образотворчо-мовленнєва, музично-мовленнєва, літературно-мовленнєва діяльність. Функції художньої літератури: інформаційно-освітня, виховна, національно-духовна, історична, культуросна, естетична, розважальна тощо. Види художньої діяльності: художньо-естетичне сприймання тексту; художня комунікація, тобто розмова вихователя з дітьми на основі прочитаного раніше твору; словесна творчість дітей дошкільного віку. Зміст і базисні характеристики художньо-продуктивної діяльності (літературної) у Базовому компоненті дошкільної освіти і чинних програмах з дошкільної освіти.

Завдання, зміст, форми, методи і прийоми роботи з художньою літературою. Особливості сприймання дітьми художніх творів. Принципи ознайомлення дітей з художніми творами. Форми роботи з художньою літературою. Заняття з художньо-мовленнєвої діяльності. Їх види та типи в роботі з дітьми раннього та дошкільного віку. Методика ознайомлення дітей з малими фольклорними жанрами. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з казкою. Методика читання дітям дошкільного віку художніх творів. Роль поетичних творів у мовленнєвому зростанні дитини. Зміст і завдання роботи з поетичними творами в умовах закладу дошкільної освіти та сім'ї. Вимоги до творів для читання з пам'яті. Методика ознайомлення дітей з поетичними творами. Сучасні методи заучування дитиною віршів. Вимоги до організації куточка книги в закладі дошкільної освіти (самостійно).

Тема 13. Мовленнєво-ігрова та театральнo-мовленнєва діяльність дітей в умовах закладу дошкільної освіти та сім'ї.

Сутність ключових понять: «мовленнєва діяльність», «ігрова діяльність», «мовленнєво-ігрова діяльність» дітей дошкільного віку.

Особливості, зміст і завдання організації і проведення мовленнєво-ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Принципи, форми організації і проведення мовленнєво-ігрової діяльності в ЗДО. Методи та прийоми роботи з організації і проведення мовленнєво-ігрової діяльності дітей дошкільного віку.

Сутність поняття «театральнo-ігрова діяльність». Різні види театру (За Л. темовою). Вимоги до літературних творів для дітей. Драматизація та інсценування художніх творів дітьми. Гра-драматизація як засіб розвитку творчих здібностей дітей (За Н. Карпинською). Методика підготовки та залучення дітей до ігор-драматизацій та інсценізацій, організація розваг і літературних свят в закладі дошкільної освіти.

Модуль IV. Навчання української мови як державної. Мовленнєва компетентність у площині оволодіння дитиною основами грамоти

Тема 14. Методика навчання української мови як державної в закладах дошкільної освіти.

Теоретичні засади навчання дітей дошкільного віку другої мови. Поняття двомовності. Характеристика видів і типів двомовності. Інтерференція, транспозиція, їх місце в процесі засвоєння дітьми національних спільнот української мови. Типові помилки в мовленні дітей дошкільного віку при засвоєнні державної мови.

Видатні педагоги про навчання дітей другої мови. Зарубіжні та вітчизняні дослідження проблеми навчання другої мови в дошкільному віці.

Засвоєння української мови як державної (освітній напрям Базового компонента дошкільної освіти «Мовлення дитини»). Завдання і зміст навчання української мови як державної. Принципи навчання української мови в закладах національних спільнот. Зміст, форми, методи, прийоми навчання української мови. Усвідомлення звукового складу української мови як державної. Створення україномовного розвивального середовища в закладах дошкільної освіти національних спільнот.

Тема 15. Мовленнєва компетентність у площині оволодіння дитиною основами грамоти.

Освітній напрям «Мовлення дитини. Основи грамоти». Мовленнєва компетентність у площині оволодіння основами грамоти. Сутність поняття «оволодіння основами грамоти», емоційно-ціннісне ставлення, сформованість знань і умінь, відповідні навички дитини старшого дошкільного віку.

Сутність мовленнєвої готовності дітей до школи. Характеристика понять «загальномовленнєва», «спеціальна мовленнєва підготовка дітей до навчання у школі» (Л. Калмикова та ін.). Перспективність і наступність навчання дітей української (рідної) мови у закладах дошкільної освіти та початкової загальноосвітньої школи.

Методика формування оцінно-контрольних дій у начально-мовленнєвій діяльності (А. Богуш). Теоретико-методичні засади навчання дітей елементів грамоти. Методи навчання дітей грамоти. Основні напрями і завдання оволодіння основами грамоти в різних вікових групах. Аналіз розділів чинних програм з дошкільної освіти та НУШ (1-й клас). Ознайомлення дітей з словом, реченням. Методика навчання дітей звукового, складового аналізу слів. Ознайомлення з будовою мовленнєвого апарату, звуками мови: голосними, приголосними; твердими, м'якими приголосними. його складовою будовою, наголосом. Ознайомлення дітей з буквами (не в межах усього алфавіту); прийоми навчання дітей усвідомленого читання. Підготовка руки дитини до письма.

Сучасні посібники з навчання дітей елементів грамоти, букварики для дошкільнят, робочі зошити: (А. Богуш, І. Луценко, Н. Маліновська, Л. Шелестова та ін.).

Тема 16. Планування роботи з мовленнєвої, художньо-мовленнєвої, мовленнєвої ігрової, театральнo-мовленнєвої діяльності в дітей у закладі дошкільної освіти

Принципи планування, види планування з розвитку мовлення дітей раннього віку і формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку.

Тема 17. Роль сім'ї у становленні й розвитку мовлення, реалізації вимог БКДО, формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку.

Участь батьків у розвитку мовленнєвих, комунікативних, художньо-мовленнєвих, мовленнєво - ігрових навичок дитини дошкільного віку. Їх підтримка у процесі розвитку мовленнєвої компетентності в оволодінні основами грамоти.

IV. Засоби діагностики успішності навчання _____ форми та методи поточного і підсумкового контролю

Контроль успішності та визначення рівня навчальних досягнень студентів проводиться відповідно до навчально-методичної карти дисципліни.

Формами поточного контролю є методи усної (опитування) та письмової перевірки (конспекти, тестові завдання, есе, моделі, презентації).

Тематичний контроль – написання тестових робіт по завершенню вивчення навчального матеріалу певного модуля.

Форми поточного контролю: лекція (традиційна, проблемна, лекція-диспут) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (Power Point – Презентація), семінари, практичні заняття.

Дистанційне навчання здійснюється за допомогою комп'ютерних телекомунікацій, має наступні форми поточного контролю:

– Система Moodle - це платформа, на якій розміщені навчальні матеріали, реалізовується спілкування «студент-студент», «студент-викладач», контролюються знання студентів, але й здійснювати управління освітнім процесом.

– Google Meet – проведення дистанційних конференцій, лекційних, семінарських та лабораторних занять, інших форм навчальних занять, проведених за допомогою засобів телекомунікацій і інших можливостей «Всесвітньої павутини».

У процесі оцінювання поточних навчальних досягнень студентів дистанційного навчання застосовуються такі методи:

➤ *Методи навчання за допомогою взаємодії слухача з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача і студентів (самонавчання).* Для розвитку цих методів характерний мультимедійний підхід, коли за допомогою різноманітних засобів створюються освітні ресурси: друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж.

➤ *Методи індивідуалізованого викладання і навчання, для яких характерні взаємини одного студента з одним викладачем чи одного студента з іншим студентом (навчання «один до одного»).* Ці методи реалізуються в дистанційній освіті в основному за допомогою таких технологій, як телефон, звичайна та електронна пошти; методи, в основі яких лежить надання студентам навчального матеріалу викладачем чи експертом, при якому студенти не відіграють активної ролі у комунікації (навчання «один до багатьох»).

➤ Методи, для яких характерна активна взаємодія між всіма учасниками освітнього процесу (навчання «багато до багатьох»).

У процесі оцінювання поточних навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, колоквиуми.

➤ *Методи письмового контролю:* тести.

➤ *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

1.2. Форми і методи підсумкового контролю

➤ Форми підсумкового контролю дистанційного навчання: Екзамен (інтернет-трансляції).

Форми підсумкового контролю: Екзамен (письмовий)

У процесі оцінювання підсумкових навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання: за національною та ECTS шкалою оцінювання результатів:

Екзамен -40 балів.

Поточна успішність – 60 балів.

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

1. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник / А.М. Богуш, Н.В. Гавриш. К.: Видавничий дім «Слово», 2013 (2019). 704 с.

2. Богуш А. М. Навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах національних спільнот: програма та навчально-методичні рекомендації / А.М.Богуш. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 136 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/12navchannya-ditej-ukrmovi-v-dnz-naczspilnot-bogush.pdf>

3. Богуш А., Гавриш Н. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку. Методичний посібник для вихователя. Серія «Настільна книжка вихователя». К.: Генеза, 2017. 160 с.

4. Богуш А.М. Методика розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку : навч. посіб. / А.М. Богуш, Н.В. Маліновська. К.: Видавничий Дім «Слово», 2021.

5. Богуш А. М. Перші кроки грамоти: передшкільний вік : навч. посіб. / А.М. Богуш, Н.В. Маліновська. Видавничий Дім «Слово», 2013. 424 с.

6. Богуш А. М. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи: навчально-методичний посібник / А. М. Богуш, Н. І. Луцан. К. : Видавничий дім «Слово», 2008. 256 с.

7. Богуш А. М. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах / А. М. Богуш, Н. Гавриш, Т. Хома. К. : Видавничий дім «Слово», 2010. 304 с.

8. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, О. В. Саприкіна. К. : Видавничий дім «Слово», 2009. 408 с.

9

10. Вчимося читати. Навч.-розв. посіб. для дітей 4–6 років. У двох частинах. К.: «Фенікс», 2020. Ч.1. 272 с. з іл. <https://www.shelestova.com.ua/product/vchymosya-chytaty/>

11. Калмикова Л.О. Перспективність і наступність у навчанні мови й розвитку мовлення дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: психолінгвістичний і лінгвометодичний виміри : навч. метод. пос. / Л.О. Калмикова. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2017. 448 с.

12. Навчання дітей дошкільного віку рідної мови : навчальний посібник / уклад. Л.В. Іщенко Умань: ПП «Жовтий», 2013. 138 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/1268/1/%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A7%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%94%D0%86%D0%A2%D0%95%D0%99%20%D0%94%D0%9E%D0%A8%D0%9A%D0%86%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%92%D0%86%D0%9A%D0%A3%20%D0%A0%D0%86%D0%94%D0%9D%D0%9E%D0%87%20%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%98.pdf>

13. Луценко І. О. Теоретичні і методичні засади розвитку комунікативно-мовленнєвої сфери дитини. Від народження до 6 років : монографія. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 291 с.
14. Луценко І. О. Дитина і дорослий: вчимося спілкуватися: Готуємося до мовленнєвого спілкування з дошкільниками. К. : Світич, 2013. 203 с.
15. Олійник О.М. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу : навч.-метод. посіб.. Кам'янець-Подільський : Волощук В. О., 2017. 163 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/1632/Oliinyk-O.M.-Teatralno-ihrova-diialnist-v-umovakh-doshkilnoho-navchalnoho-zakladu.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
16. Піроженко Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 152 с.
17. Товкач І.Є Слово. Речення. Звуки: методичний посібник: у 2 ч. Ч.1. Х.: В-во «Ранок». 2015. 176 с. (Серія «Віконечко у світ грамоти»).
18. Товкач І.Є Слово. Речення. Звуки: навчальний посібник: у 2 ч. Ч.1. Х.: В-во «Ранок». 2015. 80 с. (Серія «Віконечко у світ грамоти»).
19. Товкач І.Є. Звуки. Букви. Читання: методичний посібник: у 2 ч. Ч.2. Х.: В-во «Ранок». 2015. 176 с. (Серія «Віконечко у світ грамоти»).
20. Товкач І.Є. Звуки. Букви. Читання: навчальний посібник: у 2 ч. Ч.2. Х.: В-во «Ранок». 2015. 96 с. (Серія «Віконечко у світ грамоти»).

Допоміжні

1. Богданець-Білоskalенко Н.І. У барвистому віночку. Хрестоматія. Навчальний посібник для розвитку дітей дошкільного віку у дошкільному навчальному закладі / Упор. Н.І. Богданець-Білоskalенко. К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. 728 с.
2. Богуш А.М. Розвиток мовлення дітей п'ятого року життя / А.М. Богуш, Н.В. Гавриш. Київ : Генеза, 2017. 184 с. (Серія «Настільна книга вихователя»)
3. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до семи років. Монографія. 2-ге видапння. К. : Видавничий дім «Слово», 2010. 374 с.
4. Богуш А. Вибрані науково-педагогічні статті / Упоряд. Л.В. Калуська / За заг. ред. А.М. Богуш. Тернопіль : Підручники і посібники. 2019. 304 с.
5. Богуш А. М. Гавриш Н.В. Запрошуємо до розмови. Розповідання за сюжетними картинами. Методичний посібник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.geneza.ua/product/258>
- 6 Гавриш Н. Розвиток мовлення дітей. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2019. № 3 – 4.
7. Дошкільна лінгводидактика: Хрестоматія : Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. / Упор. Богуш А.М. Частина I та II. К. : Видавничий Дім «Слово», 2005. 720 с.
8. Завязун Т. В До проблеми розвитку мовлення дошкільників. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zippo.net.ua/data/files/KafPsihol/MetodRobota/mr_Zvyazun.pdf

9. Калмикова Л.О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностико-розвивальний комплекс : навч.-метод. посіб. К. Видавничий Дім «Слово», 2016. 384 с.
10. Крутій К. Л. Методика проведення індивідуальних занять із мовленнєво пасивними дітьми дошкільного віку. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2003. 320 с.
11. Крутій К. Л. Діагностика мовленнєвого розвитку: навчальний посібник. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2005. 208 с.
12. Кондратюк С.Г. Шляхи використання літератури напрямку нон-фікшн у закладах дошкільної освіти: інтегрований підхід. // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: : (Частина II: Педагогічні науки). № 1 (324) березень 2019. С. 249-260.
13. Луценко І. О. Підготовка майбутніх вихователів до формування комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку: [монографія]. К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012.
14. Манько Н. В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку : науково-методичний посібник / Н. В. Манько. К., 2008. 256 с. Режим доступу: <https://www.criticalthinking.expert/book-criticalthinking/osnovy-krytychnogo-myslennya-navchalnyj-posibnyk-dlya-uchniv-10-11-klasiv-zagalnoosvitnih-navchalnyh-zakladiv.pdf>
15. Піроженко Т.О., Хартман О.Ю. Парціальна програма з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей від 4 до 6-7 років «Вчимося жити разом». К.: Видавництво «Алатон, 2016. 32 с.
16. Піроженко Т.О. та ін. Методичний посібник до парціальної програми з розвитку з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей від 4 до 6-7 років «Вчимося жити разом». К.: Видавництво «Алатон, 2016. 112 с.
17. Товкач І.Є. Працюють усі навколо нас: навч. посіб. для дітей ст. дошк. віку. К. : В-во «Грамота». 2015. 96 с. (Серія «Розглядай та пізнавай»).
18. Товкач І.Є. Тварини: дикі та свійські: навч. посіб. для дітей ст. дошк. віку. К. : В-во «Грамота». 2015. 88 с. (Серія «Розглядай та пізнавай»).
19. Товкач І.Є. Рослини: овочі та фрукти: навч. посіб. для дітей ст. дошк. віку. К. : В-во «Грамота». 2016. 86 с. (Серія «Розглядай та пізнавай»).
20. Товкач І. Як розвивати мовлення наймолодших // Палітра педагога. 2016. № 4. С. 3-6.
21. Товкач І.Є. Майбутнім педагогам про індивідуальні особливості пізнавальної активності старших дошкільників в мовленнєвій діяльності // Молодий вчений». 2017. № 3.2 (43.2) С. 71-76.
22. Товкач І.Є. Транспорт: навч. посіб. для дітей ст. дошк. віку. К. : В-во «Грамота». 2018. 87 с. (Серія «Розглядай та пізнавай»).
23. Товкач І. Художньо-мовленнєва діяльність дітей : організаційні аспекти // Палітра педагога. 2018. № 2. С. 3 -7.

24. Товкач І.Є. Рослини: квіти та трави : навч. посіб. для дітей ст. дошк. віку. К. : В-во «Грамота». 2019. 80 с. (Серія «Розглядай та пізнавай»).
25. Товкач І.Є. Розуміння й усвідомлення дітьми старшого дошкільного віку мовлення як психолінгвістичні феномени // Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том 4. Психологія розвитку дошкільника. Випуск 16. 2020. С. 195-209. Режим доступу: <http://www.apppsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia/tom-4/vipusk-16-2020>
26. Товкач І.Є. Підготовка майбутніх вихователів до взаємодії з батьками щодо формування в дітей основ культури читача» / І.Є. Товкач в електронному виданні «Народна освіта» (Випуск 2 (41) 2020 р.) Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=6188
27. Товкач І.Є. Психологія розвитку читання в дитини в умовах цифрових технологій // Перспективи розвитку сучасної психології: збірник наукових праць. Випуск 10. Переяслав : УГСП, 2022. 104 с. С. 87-93.
28. Товкач І. Є. Формування мовлення у дитини дошкільного віку в умовах війни як складника української національної ідентичності. Збірник матеріалів «Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки»: зб. тез III Міжнародній науковій онлайн -конференції присвячена всесвітньому дню вишиванки 19 травня 2022р. за наук. ред. д.пед.н. Н.І. Богданець-Білокаленко (електронне видання). : Педагогічна думка, 2022. 278 с. С. 66-71.
29. Шевчук А. С. Дитячі розваги і свята (у схемах, таблицях, визначеннях, сценаріях) : навч.-метод. посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2020. 336 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.kmu.gov.ua/control/> – Урядовий портал
2. <http://www.mon.gov.ua/> – Міністерство освіти і науки України
3. <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/index> – Комітет з питань освіти і науки
4. <http://www.osvita.org.ua/> – Освітній портал
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського . Режим доступу: <http://www.dnpb.gov.ua/>
7. Наукова бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова. Режим доступу: <http://lib.npu.edu.ua/>
8. Українська дитяча література. Режими доступу: http://svitliteraturu.com/load/ditjacha_literatura/ukrajinska_ditjacha_literatura/32
<http://www.grani-t.com.ua/child/podcast/2775>
<https://www.youtube.com/watch?v=ApIIYowtgls>
https://www.yakaboo.ua/ua/vtecha.html#media_popup_fragment
9. Зарубіжна дитяча література. Режими доступу: http://svitliteraturu.com/load/ditjacha_literatura/zarubizhna_ditjacha_literatura/31
http://svitliteraturu.com/load/ditjacha_literatura/rosijska_ditjacha_literatura/33
<http://educat.at.ua/load/chitannja/38https://www.yakaboo.ua/ua/duzhe-golodna-guseniczja.html>